

**Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni o‘yinlar yordamida
maktabga tayyorlash**

***Ro‘zmatova Mahliyo Baxrom qizi-Urganch davlat
pedagogika instituti, Ta’lim va tarbiya
nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta’lim)
mutaxassisligi 1-bosqich magistranti***

Annotatsiya. Bugun maktabgacha ta’lim tizimiga boshqa sohalarga qaraganda ko‘proq e’tibor qaratilmoqda. Buning boisi esa, maktabgacha ta’lim muassasalari va bog‘achalarning yetuk kadr yetishib chiqishida, bolalarning qiziqishlari va qobiliyatlarini belgilashida o‘rni beqiyosdir. Ushbu maqolada ayni shu sohadagi tizimli ishlar, maktabgacha yoshdagi bolajonlarda interfaol texnologiya va metodlarni qo‘llab ko‘rish, shuningdek xorij tajribasidagi faktlartahlillar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: interfaol, texnologiya, metodlar, maktabgacha ta’lim, bolalar psixologiyasi va h.k.

Абстрактный. Сегодня системе дошкольного образования уделяется больше внимания, чем другим направлениям. Причина этого в том, что дошкольные учреждения и детские сады играют несравнимую роль в развитии зрелых кадров, определении интересов и способностей детей. В данной статье описывается системная работа в этой области, поддержка интерактивных технологий и методов для детей дошкольного возраста, а также анализ фактов из зарубежного опыта.

Ключевые слова: интерактив, технологии, методы, дошкольное образование, детская психология и др.

Abstract. Today, the preschool education system receives more attention than other areas. The reason for this is that preschool institutions and kindergartens play an incomparable role in the development of mature personnel, determining the interests and abilities of children. This article describes the

systematic work in this area, support for interactive technologies and methods for preschool children, as well as an analysis of facts from foreign experience.

Keywords: *interactive, technologies, methods, preschool education, child psychology, etc.*

“O‘yin - o‘sib borayotgan bolaning tanasi uchun ehtiyoj. O‘yinda bolaning jismoniy kuchi rivojlanadi, qo‘llari mustahkamlanadi, tanasi yanada moslashuvchan bo‘ladi, aniqrog‘i ko‘z, aql, zukkolik, tashabbuskorlik rivojlanadi”, deb yozgan edi taniqli sovet o‘qituvchisi N.K. Krupskaya Didaktik o‘yinlarda bolalarga ma‘lum vazifalar qo‘yiladi, ularni hal qilish diqqatni jamlashni, diqqatni, aqliy harakatni, qoidalarni tushunish qobiliyatini, harakatlar ketma-ketligini va qiyinchiliklarni yengib o‘tishni talab qiladi. Ular maktabgacha yoshdagi bolalarda sezgi va hislarning rivojlanishiga, g‘oyalarni shakllantirishga, bilimlarni o‘zlashtirishga yordam beradi. Bu o‘yinlar bolalarga ma‘lum aqliy va amaliy muammolarni hal qilishning turli xil iqtisodiy va oqilona usullarini o‘rgatish imkoniyatini beradi. Didaktik o‘yinlarga qiziqishni rivojlantirish, katta yoshdagi bolalarda o‘yin faolligini shakllantirish tarbiyachining ularga tobora qiyin bo‘lgan vazifalarni qo‘yishi, o‘yin harakatlarini taklif qilishga shoshilmasligi bilan erishiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning o‘yin faoliyati ongliroq bo‘ladi, u jarayonning o‘ziga emas, balki ko‘proq natijaga erishishga qaratilgan. Ammo kattaroq guruhlarda ham o‘yinni boshqarish shunday bo‘lishi kerakki, bolalar tegishli hissiy kayfiyatni, qulaylikni saqlab turishlari kerak, shunda ular unda ishtirok etish quvonchini va qo‘yilgan vazifalarni hal qilishdan qoniqish hissini boshdan kechirishlari mumkin. Har qanday texnologiyada, jumladan, o‘yin texnologiyalarida ham, o‘quv maqsadi aniq belgilanishi zarur. Bu texnologiyaning asosiy negizidir. Maqsad to‘g‘ri qo‘yilishi uchun tarbiyachi bolaga nimani o‘rgatmoqchi bo‘lganligini bilishi kerak. Bitta mashg‘ulotda bitta maqsad qo‘yilishi maqsadga muvofiq. Masalan, bolalarni 3 raqami bilan tanishtirish yoki yil fasllari haqida tushuncha berish va h.k Didaktik o‘yinlarga qiziqishning rivojlanishi, katta yoshdagi bolalarda (4-6 yosh) o‘yin faolligini

shakllanishida tarbiyachining o'rnini juda muhimdir. Ammo yoshi kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yinlar tanlovi shunday bo'lishi kerakki, bolalar ularga mos keladigan hissiy kayfiyatni, bemalollikni saqlab tursin, shunda ular o'yinda qatnashishdan xursand bo'ladilar va vazifalarni hal qilishdan qoniqish hissini tuyadilar. Katta maktabgacha yoshdagi bolalar allaqachon mustaqil xulosalar chiqarishga va umumlashtirishga qodir. Didaktik o'yinlar ushbu qobiliyatlarni rivojlantirish uchun katta yordam beradi. Katta yoshdagi bolalar uchun mo'ljallangan ko'plab o'yinlarning vazifalari bolalarning hamkorligi, rasmlar, o'yinchoqlar, marshrutlarni birgalikda tanlash, ularni taqqoslash, mavzuning xususiyatlarini muhokama qilish, ularni tasniflash usullarini o'z ichiga oladi. Bu bolalar uchun mavjud bo'lgan bilimlarni, ularni real va shartli vaziyatlarda qo'llash usullarini faollashtirishga yordam beradi. Vazifani birgalikda bajarish jarayonida o'zaro bilim va tajriba almashish sodir bo'ladi. Eng yaxshi didaktik o'yinlar mustaqil ta'lim olish prinsipida tuzilgan, ya'ni, shunday tuzilganki, ularning o'zi o'quvchilarni bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlariga qarab yo'naltiradi. Ma'lumki, ta'lim olish ikkita komponentni o'zida jamlaydi: kerakli ma'lumotni to'plash va to'g'ri yechimni qabul qilish. Bu komponentlar o'quvchilarda didaktik tajribani ta'minlaydi. Lekin, tajribaga ega bo'lish ko'p vaqtni talab qiladi. O'quvchilarda "bunday tajribaga ega bo'lish"ni ko'paytirish, ularni mustaqil ravishda bu ko'nikmalarga ega bo'lish mashqlariga o'rgatishdan iboratdir. Bunga psixologik tavsifdagi rivojlantiruvchi o'yinlarni kiritish mumkin: krossvordlar, viktorinalar, boshqotirmalar, rebuslar, kriptogrammalar va boshqalar. Didaktik o'yinlar o'quvchilarda predmetga nisbatan qiziqishni uyg'otadi, har bir o'quvchini individual qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatini beradi, bilish faolligini tarbiyalaydi. Didaktik o'yinning muhimligi, u bolalar tomonidan qanday reaksiya qilinishi bilan emas, balki u yoki bu masalani yechish har bir o'quvchi uchun tadbiiq qilinishining samaraliligi bilan aniqlanadi. Didaktik o'yinlarning natijaviyligi, birinchidan, ulardan tizimli ravishda foydalanishga, ikkinchidan, o'yinlar dasturining oddiy didaktik mashqlar bilan birgalikda maqsad sari yo'naltirilganligiga bog'liq. Masalan, bilish faolligini rivojlantirish

muammosini hal etishda, o'quvchining mustaqil tafakkurini rivojlantirish asosiy masala deb hisoblanishi zarur. Didaktik o'yinlarning guruhlar yoshi, darajasi, imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda tanlash mumkin. Quyida didaktik o'yinlarning nomi, vazifalari, tavsiflari va rivojlantirish yo'llari jadval asosida yoritib berilgan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida har bir tarbiyachi didaktik o'yinlar orqali 6-7-yoshdagi bolalarni maktabga aqliy tayyorlab va didaktik o'yinlardan o'rinli va to'g'ri foydalana olishi kerak degan xulosaga keldim. Chunki bolalarda xotira, e'tibor, fikrlash, tasavvurni rivojlantirish ularning yoshi, kayfiyati, qabul qilish jihatidan biz tanlagan didaktik o'yinlarimizga bog'liqdir. Bolalar bilan ishlashda turli didaktik o'yinlardan foydalangan holda, men o'ynashda bolalar dastur materialini yaxshiroq o'rganishiga, murakkab vazifalarni to'g'ri bajarishiga amin bo'ldim. Didaktik o'yinlardan foydalanish pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi, bundan tashqari, ular bolalarda xotirani, fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi, bolaning aqliy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Yosh bolalarni o'yin jarayonida o'rgatish, tanishtirishga intilish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Takomillashtirilgan "Ilk qadam" davlat o'quv davturi, Toshkent-2022.
2. Davlat ta'lim standartlari.
3. Hasanboeva O.U. va boshq. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. – Toshkent: Ilm ziyo, 2006.
4. Qayumova N.M. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2013
5. Yusupova P. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi. – Toshkent, 199